

Péče o novorozence a kojení

Mgr. Alena Petříková

PharmDr. Vilma Vranová

PharmDr. Karel Vašut

Užívání léků u kojících žen

- Nedostatek informací o lécích (firemní informace jsou nadměrně opatrné)
- V ČR není metodický pokyn
- V USA metodický pokyn AAP (American Academy of Pediatrics)

Mýty o lécích a kojení

- Záměna za léky v těhotenství (placentou přestup léků více než do mléka, riziko teratogenity)

- **OBAVY MATEK**

Kanadská studie (2003): Prospektivní studie 203 kojících žen, jimž byla předepsána ATB + dostaly radu, že mohou kojit

- 15% svévolně léčbu nezačaly
- 7% přestalo kojit

Přestup léků do mat. mléka

- **Stupeň přestupu** – poměr koncentrace v mléce/koncentrace v mateřské plazmě
- **Přestupují téměř všechny léky**
 - **Pasivní difuze** – většina (koncentrační gradient)
 - **Aktivní transport** – např. cimetidin
 - **Transceculární difuze** (prostory mezi buňkami)

Vliv na přestup léků do MM

- Farmakokinetika léku v organismu matky
- Prokrvení mléčné žlázy
- Anatomie a fyziologie mléčné žlázy
- Složení mléka
- Fyzikálně-chemické vlastnosti léku (malá molekula, nízká vazba na plaz. bílkoviny, vysoká lipofilie, zásaditá povaha, nízký stupeň ionizace)
- pH plazmy a mléka
- Množství tvořeného mléka

Farmakologické ovlivnění tvorby mléka

SNÍŽENÍ

- Bromokriptin
- Estrogeny
- Androgeny
- Antihistaminika
- Barbituráty
- Apomorfin
- Levodopa
- Pyridoxin

ZVÝŠENÍ

- Metoklopramid
- Reserpin
- Imipramin
- Fenothiazin
- Sulpirid
- TSH

Omezení působení léku na kojence

- **Správné rozhodnutí o léčbě**
- **Správná volba léku** (co nekratší eliminační čas, lokální aplikace)
- **Vhodný režim kojení**
 - užít lék těsně po kojení (max. koncentrace v mléce za 1-3 h po podání matce p.o.)
 - Užít lék před nejdelším spánkem dítěte
- **Přerušení kojení**
 - Při krátkodobém podání léku (za 4-5 eliminačních poločasů se vyloučí 94-97% léku)
 - Poučit matku, jak zachovat laktaci
 - Alternativní kojení

Léky kontraindikované během kojení

- **Cytostatika** – imunosuprese, neutropenie, vliv na růst?, kancerogeneze?
- **Návykové látky** (amfetamin, kokain, heroin, marihuana, LSD, alkohol, nikotin) – ovlivnění CNS, mateřského chování
- **Námelové alkaloidy** (bromokriptin snižuje laktaci, ergotamin –zvracení, průjem, křeče)
- **Estrogeny** (orální kontraceptiva) –až po 6. týdnu
- **Jodidy** – riziko strumy, hypotyreózy
- **Thiouracil** – možnost strumy, thyreosuprese, agranulocytoza
- **Radioaktivní izotopy** – přerušit kojení
- **Zlato, Lithium**

Léky zasluhující zvýšenou opatrnost

■ Léky ovlivňující CNS

– antidepresiva, antipsychotika

■ Léky, u nichž byly hlášeny závažné NÚ

– Aspirin (metabol. acidóza), atenolol (beta blokáda), karbamazepin (sedace, hyperexcitabilita, cholestat. hepatitis), clemastin (hyperexcitabilita, ospalost), fenobarbital (sedace, methemoglobinemie), sulfasalazin (krvavý průjem), metronidazol (potenc. karcinogenní), TTC

Léky běžně užívané při kojení

- Adrenalin, ambroxol, aminophyllin
- ATB (betalaktamy, makrolidy, aminoglykosidy, vankomycin, SA – zejména po 2. měsíci; vždy možnost průjmu, event. alergizace)
- diazepam (jednodávkové podání, jinak riziko kumulace)
- dimetikon, heparin, inzulin
- kofein (do 600mg/denně)
- kontraceptiva perorální (jen jednosložková progestinová)
- nesteroid. antirevmatika (ibuprofen, diclofenac)
- Kromoglykát, nystatin, oxytocin, paracetamol

Další studium

- PharmDr. Jozef Suchopár: Léky při kojení
- Praktický lékař, č. 3/2001: Léky a kojení
- Pediatrie pro praxi, č. 2/2003: Antibiotická léčba během kojení
- www.kojeni.cz
- www.mcnjournal.com
- Informace o OTC - www.medscape.com

Běžně užívané léky

1. Kanavit gtt. (fytomenadion - vitamín K)
1 kapka týdně; 1 kapka měsíčně
2. Infadin gtt. (ergokalciferol - vitamín D2)
1 kapka týdně; 1 kapka denně
3. Vitamín AD gtt.
1 kapka denně

Nadýmání

1. Sab simplex gtt. (dimetikon)
10 kapek s každým jídlem (kojením)
2. masážní gely na oblast pupíku u dětí
3. homeopatika
4. čajové směsi s obsahem fenyklu (pro dítě i pro matku)

Průjem

1. **Hylak forte gtt.** (koncentrát metabolických produktů bakterií)
2. **Smecta sáčky** (diosmectin)
3. **Dieta**
 - bezmléčná rýžová kaše, připravená jen s kojeneckou vodou (ne mlékem!)
 - hydratační roztok Hipp ORS 200
 - hydratační roztok Kulíšek sáčky

Zácpa

1. **Dostatek tekutin (čaje)**
2. **Ovocné přesnídávky** - meruňky, švestky, hrušky
3. **Laktulóza**
4. **Hylak forte gtt.**

Bolesti při růstu zubů

1. **Calgel** (vázán na Rp.)
2. **Baby-dent sol.** - roztok obsahující benzokain
3. **Mundisal gel** (cholin salicylát)
4. **Solcoseryl orální pasta** (hemodialyzát telecí krve)
5. homeopatika - **Chamomila vulgaris CH15**

Při přetrvávající bolesti se podávají suspenze obsahující paracetamol nebo ibuprofen.

Opruzeniny - HVLP

1. **Pityol ung.**(obsahuje ichtamol) - nedoporučuje se, může dráždit pokožku, ne dlouhodobě
2. **Imazol krémpasta** (clotrimazol) - vysušuje, používá se u plenkových dermatitid
3. **Bepanthen mast**
4. **Ondřejova mast**

IPLP - Ung. Lawarisini (mast s jecoris aseli oleum)

Opruzeniny - dětská kosmetika

1. Rybilka
2. Bübchen krém na opruzeniny
3. Aviril baby mast
4. Seba med baby
5. Weleda měsíčkový kojenecký krém
6. Avent ošetřovací krém na zadeček
7. Nivea baby krém proti opruzeninám
8. Altermed

Rýma

1. nosní dekongestiva - Otrivin 0,5 gtt.
- Nasivin 0,01% gtt.

Nesmí se podávat spreje!

Lze kapat či jen vytírat vatovou tyčinkou.

2. IPLP příprava

- tzv. modré nosní kapky (septonex, efedrin)
- kapky Pelíškovy, Markézovy... (oleum helianti, menthol, ol. eucalypti)

Příprava do porodnice

- ***porodnické vložky*** (např. Samu classic)
- ***sít'ové kalhotky***
- ***vložky do podprsenky*** (Johnson's, Chicco, Fixies)
- ***hroznový cukr, energetické nápoje***
- ***pomádu na rty***

Příprava do porodnice – pro novorozence

- ***Láh na pupík*** – zabraňuje vzniku infekce a urychluje hojení
- ***Vatové tyčinky***
- ***Dětské vlhčené ubrousky*** – vhodné zejména při cestování, kdy není k dispozici voda na opláchnutí (Johnsons, Fixies)
- ***Krém proti opruzeninám***
- ***Nůžky na nehty pro kojence***
- ***Emulze při nadýmaní*** – k masáži břicha (Flatulin, Pupík)
- ***Odsávačka nosních hlenů*** při nachlazení a rýmě
- ***Teploměr*** – nejvhodnější je digitální rychloběžka
- ***Mycí emulze*** (Bübchen, SebaMed, Weleda, Nivea)
- ***Olejíček nebo tělové mléko*** – pečují o dětskou pokožku po koupeli, brání jejímu vysoušení (Bübchen, SebaMed, Weleda, Nivea)

Příprava do porodnice – pro matku

- **Čaj pro kojící matky** (Leros, Apotheke, Megafyt)
- **Dubová kůra sypaná** – pro přípravu sedacích koupelí na dohojení porodních poranění
- **Hojivý krém na popraskané bradavky** (Medela, Bepanthen)
- **Odsávačka mateřského mléka** (Medela). Existuje více různých typů.
 - manuální (klasická)
 - dvoufázová - v první fázi stimuluje prs k produkci mateřského mléka, ve druhé fázi odsává vytvořené mléko
 - elektrická
- **Ricinus communis 5CH** – homeopatika pro podporu tvorby mléka